

MŰHELY

VARGA P. ILDIKÓ

A ROMÁN IRODALOM A LA FONTAINE IRODALMI TÁRSASÁG PROGRAMJAIN¹

Kulcsszók: La Fontaine Irodalmi Társaság, Vasile Alecsandri, román irodalom, magyar irodalom, fordítások.

1. Bevezető

A következőkben a La Fontaine Irodalmi Társaság tevékenységén keresztül azt mutatom be, hogyan jelenik meg a román irodalom e budapesti székhelyű irodalmi társaság programjain, és ezen keresztül és/vagy ezzel párhuzamosan a magyar irodalmi életben. A társaság tevékenységével eddig két angol nyelvű tanulmányban foglalkoztam. (Varga 2019, 2020) Az egyik a társaság működésének első évtizedét mutatja be finn szempontból, azt vizsgálja, mi lehetett annak az oka, hogy a finn irodalom kiugróan sokszor jelent meg az ülések programjain, valamint azt, hogy a finnel szomszédos irodalmakkal (svéd, norvég és észt) összevetve milyen különbségek láthatóak a hozzájuk való viszonyulásban. A másik tanulmány a finn és a román irodalom találkozásának hátterét ismerteti a társaság tevékenységében.

Jelen tanulmányban csak a román irodalomra fókuszálok, és arra keresem a választ, hogy milyen elvek és politikák mentén került be mint új irodalom a társaság programjaiba, valamint arra, hogy játszott-e bármilyen szerepet a vezető pozícióban levő tagok személyes kapcsolathálója a román irodalom bevonását illetően. Külön foglalkozom a román irodalom megjelenésével az 1945 előtti és utáni időszakban.

Vizsgálatomhoz a társaság egyik alapítójának, főtitkárának, majd elnökének, Vikár Bélának a leveleit (Varga 2017) valamint a La Fontaine Társaság hivatalos iratait használom fel: alapszabályzat(ok)at, meghívókat, teremkérő leveleket. A dokumentumokat a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL OL) és a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) kéziratárában található hagyatékokból gyűjtöttem össze.

---

¹ A tanulmányhoz felhasznált dokumentumok felkutatását a MTA Domus Hungarica ösztöndíja tette lehetővé.

2. Centrális és periférikus (nemzeti) irodalmak

A La Fontaine Irodalmi Társaság Budapesten alakult 1920-ban és egészen 1951-ig működött. Magát világirodalmi társaságként határozta meg, célkitűzései között a világirodalom és a magyar irodalom értékes műveinek kölcsönös lefordít(tat)ása, bemutatása, nagyközönséggel való megismertetése szerepelt.

Egy világirodalmi társaság által szervezett esemény, egy kiadott kötet vagy szöveg akkor lehet igazán sikeres a közönség körében, ha valami fontosat és/vagy újat tud megmutatni, ha ki tudja szolgálni a közönség elvárásait vagy éppen elébe megy ezeknek az elvárásoknak. Ahhoz, hogy a társaság tevékenységében megjelenő irodalmak helyét – jelen esetben a román irodalomét – leírassuk, szükségesnek látszik, hogy a különböző nemzeti irodalmakhoz valamilyen szempontból közelítsünk. Kiindulópontul Itamar Even-Zohar centrális és periférikus irodalmak felosztását választottuk.

A többrendszerekről szóló munkájában nagy irodalmak hatását vizsgálja kis irodalmakra. Az irodalmat dinamikus, nyílt rendszerként tételezi, mely állandó kapcsolatban van a többi rendszerrel (társadalmi, politikai, gazdasági stb.). A koncentrikus körökként elképzelt rendszerek dinamizmusát, a közöttük létrejövő mozgást hierarchikus viszonyként írja le, ahol gyakorlatilag minden szereplőnek az a célja, hogy a perifériáról a centrumba kerüljön. Nincs ez másként az irodalmi rendszerek esetében sem.

Even-Zohar a nemzeti irodalmak esetében is megkülönböztet centrális és periférikus irodalmi rendszereket: „Mivel a nyugati féltekén a periférikus irodalmak gyakran azonosak a kisebb nemzetek irodalmaival, bármennyire is kellemetlennek tűnik ez az elképzelés számunkra, nincs más választásunk, mint beismerni, hogy az egymáshoz viszonyítható nemzeti irodalmak csoportján belül, mint pl. Európa irodalmi, hierarchikus viszonyok alakultak ki ezen irodalmak születésétől fogva.” (Even-Zohar 1990: 48.) Ezt az alapvetést elfogadva, a témánkat érintő mindkét irodalmi rendszert: a román és a magyart is periférikus irodalomnak tekinthetjük az európai makro-többrendszeren belül. Míg Even-Zohar munkájában a periférikus/kicsi és centrumban levő/nagy irodalmi rendszerek kapcsolatát vizsgálja, jelen esettanulmány két kis irodalom találkozására fókuszál.

A legnyilvánvalóbb találkozása két irodalmi rendszernek a fordításokon keresztül történik. Mivel itt egy magyar irodalmi társaság tevékenységével foglalkozunk, ez a találkozás létrejöhet a másik (román) irodalomról szóló előadások révén is. De amint látni fogjuk, a fordítások, mint produktumok így is megkerülhetetlenné válnak. Éppen ezért a fordítástörténet elméletével foglalkozó munkát is be kell vonnunk a vizsgálatba. A következőkben André Lefevere fogalmait hívom segítségül vizsgálatomhoz a *Translation, rewriting, and the manipulation of literary fame* című kötetéből. A többrendszer elméletre (is) támaszkodva Lefevere olyan fogalmakkal operál, mint újraírás, patronázs, intézmények, poétikák, ideológiák és manipuláció. (Lefevere 1992)

De hogyan alkalmazhatóak ezek elemzésünkben?

Lefevere már könyve bevezetőjében leszögezi, hogy a fordítást az újraírás egyik formájának tekinti:

„A fordítás természetesen az eredeti szöveg újraírása. Minden újraírás, bármi legyen is a célja, egy bizonyos ideológiát és poétikát tükröz, és ily módon az irodalmat manipulálja, hogy egy adott társadalomban adott módon működjék. (...) Az újraírások új fogalmakat, műfajokat, eszközöket vezethetnek be, így a fordítások története egyben az irodalmi innováció történetévé is válik, annak a történetévé, ahogyan egyik irodalom egy másikat formálja.” (Lefevere 1992: vii.)

Az irodalmak közötti kapcsolat vagy találkozás természetesen nem mindig bír ekkora hatással, azonban a fordítás mint újraírás arra mindenképpen alkalmas, hogy túllépjen saját irodalmi rendszere határain, és önmagán kívül megmutassa a másik rendszerben azt az irodalmat is, melyből származik. A döntést, hogy mikor és hogyan vagy milyen kontextusban kerül át egy szöveg egy másik nemzeti irodalom rendszerébe, több tényező befolyásolja. Az egyik ilyen tényező az, amit Lefevere patronázsnak nevez. Ez lehet egy hatalommal bíró személy vagy intézmény, mely az irodalom olvasását, írását és újraírását képes továbbvinni vagy akár meg is akadályozni. Fontos, hogy „a hatalom itt a foucault-i értelemben értendő, nem csupán és nem elsősorban elnyomó erőként” – hívja fel a figyelmet Lefevere. (Lefevere 1992: 15.)

A La Fontaine Társaság éppen egy ilyen, az irodalmi rendszeren belül működő intézmény, mely a programjaival gyakorlatilag döntéseket hozott akkor, amikor nemzeti irodalmakat, szövegeket, szerzőket választott ki bemutatásra. Három komponens kölcsönhatásáról beszél Lefevere, mely befolyásolja a döntést: az ideológiai, a gazdasági és a státusból fakadó összetevőről. Hiszen valamilyen ideológia vezet egy döntés meghozatalához, anyagi erőforrásra is szükség van a megjelenítéshez, a hatás és a befogadás pedig attól is függ, milyen státusszal bír egy adott intézmény. A La Fontaine Társaság státusát megítélendő látnunk kell, kik is voltak a tagjai e társaságnak, a tagok mennyiben bírtak centrális pozícióval az irodalmi rendszerben. Minél központibb helyet foglaltak el ugyanis a tagok, annál nagyobb elfogadottságra tehetett szert az intézmény.

Lássuk tehát röviden miért is alakult ez a társaság, kik voltak a tagjai, vagyis milyen presztízzsel bírhatott a magyar irodalmi rendszeren belül.

3. A La Fontaine Társaságról

A La Fontaine Irodalmi Társaságot a névadó meséinek magyar kiadása céljából alapították. Az alapító tagok között ott találjuk Vikár Bélát, az egyik fordítót, néhány mese pedig Kozma Andor és Zempléni Árpád fordítók nevéhez fűződik. A mesék kiadása érdekében Vikár már 1919 januárjában a Magyar Tudományos Akadémiához fordult. A fordítás megjelentetésének egyik apropóját a közelgő 1921-es év, Jean La Fontaine születésének 300. évfordulója adta.

A társaság alapítása azonban nem merült ki a fordításkötet kiadásának szándékában. Ha az ideológiai komponens keressük, amely a társaság működését irányította, akkor az alapszabályzatban meglehetősen tágan fogalmazott célokra

érdemes figyelni. Alapszabályzata szerinti célkitűzése a világirodalom és a magyar irodalom értékes műveinek lefordít(tat)ása, bemutatása, nagyközönséggel való megismertetése irodalmi esteken és matinékon. Az, hogy a társaság mit tartott értékes műnek, már izgalmasabb kérdés. A továbbiakban éppen erről lesz szó: azokról a megfontolásokról, melyek az értékesnek tekintett művek kiválasztása mögött álltak.

Ez a magát világirodalmi társaságként meghatározó szervezet – nevével ellentétben – nem csupán a francia kultúra felé nyitott, hanem tevékenységével igyekezett lefedni az európai irodalmakat. A finn irodalom például centrális helyet foglalt el a La Fontaine Társaság eseményein az 1920-as években. (Varga 2019) Ennek oka, hogy az alapító, Vikár Béla a La Fontaine mesék mellett a finn eposz, a Kalevala fordítójaként volt közzismert, valamint hogy éppen a finn eposz lefordításának folyamatában olyan finnországi kapcsolathálóra sikerült szert tennie, mely megkönnyítette számára, hogy friss irodalmi műveket, a befutott szerzők mellett újakat is a társaság programjaiba, tevékenységébe bevonzzon. (Varga 2018) Vikár esetében ez érvényes a finnből és finnre fordítókra is.

A társaság programjaiban az észak-európai irodalmak mellett a holland és a dél-európai irodalmakat is ott találjuk. A holland irodalom jelenléte a társaság tagjainak és kapcsolathálójának ismeretében nem meglepő. Bokor Imre, aki egészen 1951 aktív tagja volt a társaságnak, komoly holland kapcsolatokkal rendelkezett. Többször járt Hollandiában, ahol a La Fontaine Társaságnak sikerült egy fiókintézményt is létrehoznia.

A centrális, nagy irodalmak – angol és francia – állandó vendégei voltak a társaság üléseinek, felolvasó estjeinek. A német irodalom az, amely látszólag hiányzik. Ennek oka, hogy az alapítók német irodalombarátokkal kiegészülve egy másik társaságot hoztak létre, mely kimondottan a német irodalommal foglalkozott: a Magyar Goethe Társaságot. (Ez természetesen jelzi a német irodalom kiemelten fontos helyét a magyar irodalmi életben.)

Általánosságban elmondható, hogy az európai irodalmak szerepeltek főként a társaság repertoárjában, és témánk szempontjából is ez a releváns. Azonban megemlítendő, hogy időnként az Európán kívüli irodalmak – az arab, a kínai és a japán – is helyet kaptak.

Az első évtizedben a főtítkári pozíciót Vikár Béla töltötte be, aki 1921. júliusi nyugdíjba vonulása után majd minden erejét a La Fontaine Társaság programjainak szervezésébe fektette. Ismeretségi hálóját kamatoztatva próbált újabbnál újabb tagokat bevonni a társaság életébe. Ezek között ott találjuk a 20. század eleje magyar irodalmának prominens alakjait, valamint külföldieket is, akik a társaság külső tagjaiként tevékenykedtek. A társaság tagjai közé tartozott például: Csengery János mint a társaság első elnöke, Kosztolányi Dezső (1933-tól társelnöki pozícióban is), Babits Mihály, Hankiss János, Herrmann Antal, Jakab Ödön, Lám Frigyes, Radó Antal, Schöpflin Aladár, Sebestyén Gyula – hogy csak néhány nevet említsek. Az 1930-as évektől Heltai Jenőt, Szabó Lőrincet, József Attilát és Gulyás Pált is a tagok közé számlálhatjuk.

4. Irodalmi társaság vagy annál több?

Bár a La Fontaine Társaság nevében hivatalosan az irodalmi jelző szerepel, tevékenysége ennél is sokrétűbb volt. Alapszabályzata utolsó pontjában találunk erre utalást, ahol a következőképpen fogalmaz: „mindennemű irodalom és művészet pártolása, színpadi, film- és irodalmi művek terjesztése, illetve értékesítésüknek előmozdítása a belföldön és a külföldön”.

A kimondottan színpadi művekkel foglalkozás a társaság első évtizedes tevékenységét jellemezték, de a társművészetek megjelentek a programokon is, nézőbarátabb alkalmakat eredményezett.

Az irodalmi szövegek nézőhöz/olvasóhoz/hallgatóhoz eljuttatására kiemelt figyelmet fordított a társaság. Éppen ezért igyekezett könyvkiadással is foglalkozni. La Fontaine meséit összegyűjtő kötet mellett működésének első évtizedének végén, 1929-ben jelent meg az észt eposz is, a Kalevipoeg, Bán Aladár fordításában. Amint azt már említettem, a társaság alapításakor az elsődleges cél a mesék kiadása volt. Erre ugyan csak 1929-ben került sor, amikor a Dante kiadónál láttak napvilágot Vikár előszavával és Haranghy Jenő illusztrációival, majd másodszor 1942-ben Hankiss János bevezetőjével.

A gazdasági komponens valójában az 1930-as évekre vált oly mértékben meghatározóvá, hogy megnőtt a La Fontaine Társaság által kiadott könyvek száma. Itt is jellemzően centrális helyet foglalt el a finn irodalom és kultúra. Az 1935-ben újra kiadott Kalevala mellett egy kötetel tisztegett a társaság a 70 éves Jean Sibelius, finn zeneszerző előtt, 1938-ban pedig egy válogatás jelent meg a finn lírából *Északi fény* címmel. A román irodalom pedig Vasile Alecsandri kötetével képviseltette magát Bardócz Árpád fordításában.

De hogyan került a társaság érdeklődési körébe az román irodalom? Erre igyekszünk választ találni a továbbiakban.

5. Gulyás Pál, a román népballadák és a Kalevala

A román irodalom első megjelenésére a La Fontaine Társaság alkalmain 1938. április 19-én került sor egy arab-török-bolgár-román felolvasó ülés keretén belül. Gulyás Pál fordításában román népballadákat olvastak fel, valamint az ugyanaz évben megjelent Alecsandri kötetet mutatta be Vikár Béla. Gulyást ekkor választották működő taggá, és egy évvel később, 1939. április 4-i ülésen tartotta meg székfoglaló előadását, mely ugyancsak a román népballadákról szólt. A szöveget tanulmány formájában még 1938 szeptemberében publikálta. (Gulyás 1938)

A Debrecenben élő Gulyás érdeklődése a népballadák és általában a népköltészet iránt nem volt új keletű. Gulyás a népi írók csoportjához tartozott, saját verseiben is felhasználta különböző népek népköltészetének motívumait. A román mellett a finn népköltészet is nagy hatással volt rá. A finn eposzsal behatóan foglalkozott, olyannyira, hogy egy tanulmány is írt a Kalevaláról. Ez 1937-ben jelent meg a *Válasz* című lap áprilisi számában. (Gulyás 1937) A tanulmány hatására került kapcsolatba Gulyás a finn eposz fordítójával, Vikár Bélával, és

intenzív levelezés vette kezdetét.² Ennek Gulyás 1944-ben bekövetkezett hirtelen halála vetett véget.

A levelezés központi témája a Kalevala volt: a mű terjesztése, újrakiadása. Emellett a La Fontaine Társaság rendezvényei és különféle műfordítások jutottak még szerephez. Vikár érdeklődését olyannyira felkeltette Gulyás Kalevala-tanulmánya, hogy az 1943 és 1944-ben a Magyar Élet debreceni kiadónál kiadott Kalevala bevezetőjéül is ezt választotta *Út a Kalevalához* címmel. A költő, műfordító Gulyást e kapcsolatfelvétel után hívta meg a La Fontaine Társaság tagjai közé. Vikár tudott Gulyás népballadák iránti érdeklődéséről, ezért is kért mutatványokat a fordításból az 1938 áprilisi La Fontaine Társaság által szervezett felolvasó ülésre.

Gulyás a román népballadákkal Constantin Brăiloiu kötete révén ismerkedett meg. (Brăiloiu 1936) A Brăiloiu-kötet nagy érdeklődésre tartott számot Gulyás ismeretségi körében. Többeknek is kölcsön kellett adnia, például Németh Lászlónak és Lükő Gábornak. Lükő előadást is tartott ennek alapján azon a román népzene-esten, melyet 1939. március 25-én rendeztek Budapesten, a Zeneakadémián. (Gulyás Klára – G. Merva 1990: 421.)

6. Vasile Alecsandri, Bardócz Árpád és Vikár Béla

Vikár érdeklődése a román irodalom iránt azonban nem a Gulyással kötött barátsággal kezdődött, hiszen a román irodalom első előfordulásakor a La Fontaine Társaság ülésén már bemutatásra került a társaság által kiadott Alecsandri kötet.

Vasile Alecsandri (1821–1890) a 19. századi román irodalom megkerülhetetlen alakja. Az 1850-es években román népballadák gyűjtésével foglalkozott, átdolgozva publikálta is őket. (Alecsandri 1852–1853) A leghíresebb a *Miorița* című szöveg lett. A román népköltészet inspirációs forrásként szolgált Alecsandri számára, és hatással volt költészetére is. (Alecsandri 1853)

A népdalgyűjtő Vikártól nem állt távol a román népköltészet. Mivel a román nyelvet nem beszélte, csak magyar fordításokon keresztül ismerkedhetett a román irodalommal. Vikárt foglalkoztatta a kérdés, és követte is a magyarra fordított román irodalmat. Amikor 1935-ben Bardócz immár a második fordításkötetet publikálta Kolozsváron Alecsandri költészetéből (Alecsandri 1926, 1935), Vikár egy saját verssel üdvözölte a kötetet. A vers a Váci Hírlap 1935. július 17-i számában jelent meg *Vendéglátó* címmel. Mellett egy mutatványt is közöltek a kötetből, a *Vágy* címűt. Mindkét vers a címlapon szerepel.

Vikár leveleinek kutatásakor annak nem találtam nyomát, hogy Bardócz Árpáddal levelezett volna, azonban tudva azt, hogy a levelek nagy része elkallódott vagy elveszett, lehetséges, hogy az üdvözlő vers megjelenését követően vagy közvetlenül előtte váltottak leveleket.

A La Fontaine Társaság anyagai között ugyancsak nem találtam nyomát annak, hogy Alecsandri kötete pontosan milyen úton került a társaság figyelmének

² A levelek a PIM kéziratárában találhatóak.

előterébe, ki és miért döntött úgy, hogy megjelentetik ezt a kötetet. Csak feltételezésekre hagyatkozhatunk tehát, amikor azt állítjuk, hogy Vikár volt az, aki a fordítót a társaságnak bemutatta, és a fordításkötet megjelentetését elviekben támogatta. Feltételezésünket azonban megerősíti az a közös ideológia, amely Vikárt, Gulyást és Bardóczot is irányítja, amikor fordításra választanak ki irodalmi műveket. Legyen az a finn Kalevala, román népballadák vagy Alecsandri költészete, a népköltészet iránti érdeklődés egyértelműen összeköti az alkotókat, produktumaikat és az irodalmi rendszereket is.

A társaság és a román irodalom találkozási pontja itt egyértelműen az ideológiák, poétikák mentén történik még akkor is, ha olyan tényezőkre is szükség volt, mint a személyes kapcsolatok a fordított kötet megjelentetéséhez vagy a román irodalomról való beszédhez, a román irodalom bemutatásához.

Gulyás esetében a Kalevala és a három román népballada egy platformra kerülése összekapcsolódik egy olyan ideológiával, mint a népköltészet iránti érdeklődés, a népköltészeti alkotások bevonása az irodalmi rendszer periferiájáról annak centrumába. Vikár és Gulyás közötti ismeretség hasonlóképpen ezen alapul, és válik termékeny kapcsolattá immár a magyar irodalmi rendszerben.

Annak oka, hogy a román irodalom meglehetősen későn jelent meg a társaság eseményein, leginkább abban keresendő, hogy döntéshozó pozícióval bírónak nem volt olyan személyes kapcsolatuk a román irodalommal és képviselőivel, mint Vikárnak a finnel vagy Bokor Imrének a hollanddal.

7. A román irodalom 1945 után

Vikár Béla 1945 szeptemberében bekövetkezett halála után a társaság régi vezetéséből egyedül Bokor Imre volt az, aki továbbra is aktív tagja maradt a La Fontaine Társaságnak, ügyvezetői igazgatói pozíciót töltött be. Az újjáalakult társaság elnökeként néhány hónapig Kárpáti Aurél, Laczkó Géza és Tamási Áron működött együtt, majd egyedül Lackó Géza maradt az elnök egészen 1950-ig, tőle Nagy Lajos vette át a tisztséget.

Ha megvizsgáljuk és összevetjük az 1945 utáni előadókülönlések tematikáit az 1945 előttiekkel, akkor azt látjuk, hogy a francia irodalom meglehetősen visszaszorult, a holland és a finn pedig teljes egészében hiányzik a világháború utáni repertoárból. Helyüket átvette az orosz majd szovjet, kínai, jugoszláv, lengyel, cseh, bolgár és román irodalom. Mindegyik a magyarral karöltve, ugyanis általában vegyes üléseket tartottak (magyar-orosz, magyar-román stb.). A programok a Magyar Tudományos Akadémia tereiből fokozatosan átkerültek a Fészek-klubba. Ami még újdonság, hogy sok ülést nemcsak Budapesten szervezték meg, hanem a főváros környéki településeken is. A különböző nemzeti irodalmak előfordulási gyakorisága, az új irodalmak megjelenése egyértelműen arra utal, hogy az 1945 utáni vezetőség igyekezett megfelelni az országos kultúrpolitikának. Bár az elméleti részben felvázolt ideológiát nem (a köznapi értelemben vett) politikai ideológiaként határozta meg Lefevere, a társaság programjaiban a

második világháború után bemutatott szövegek, szerzők és irodalmi rendszerek kiválasztása mögött nehéz lenne nem észrevenni a politikai ideológiát.

Ami a román irodalmat illeti, 1950-ben két alkalommal is sor került román tematikájú ülésre.

Az 1950. június 4-i teljes program:

- I. Gergely Sándor elnök bevezetőt mond*
Pálffy Endre főiskola tanár a román irodalmat ismerteti
Réti Katalin Cosbuc és Tulbure verseket szaval
Forgács László Miron Paraschivescu versét szavalja
Csengery Judith Ady verset románul és magyarul szaval
Országh Tivadar Hilda Jerea zeneművét játssza.
Zongorán kíséri Kály Mária
- II. Lehotay Árpád részletet olvas fel Zaharia Stancu*
művéből
Árva János Mihai Beniuc és Toma verseit szavalja
Palotai Erzsébet Eminescu-verset, egy népdalt és egy
népballadát szaval
Országh Tivadar Bartók Béla Román táncok művét
játssza. Zongorán kíséri Kály Mária. (MNL OL, P
 1748)

A program mindenképpen komplexebb képet ad a román irodalomról, mint az 1945 előtti. A népballadák és Alecsandri után a klasszikusok mellett – Mihai Eminescu (1850–1889), George Coșbuc (1866–1918) – olyan kortárs szerzők is képviselték magukat, mint Zaharia Stancu (1902–1974), Mihai Beniuc (1907–1988), Victor Tulbure (1925–1997), Miron Paraschivescu (1911–1971) vagy Alexandru Toma (1875–1954). Bartók Béla művének jelenléte nem meglepő. Annál inkább az (és rendkívül progresszív) Hilda Jerea (1916–1980) zeneművének bemutatása, ugyanis egy női, korabeli kortárs zeneszerzőről van szó.

A következő román irodalommal is foglalkozó ülésre alig másfél hónappal később került sor: 1950. július 31-én, de az előzőhöz képest nem hozott újdonságot, Coșbuc és Paraschivescu egy-egy verssel képviselte a román részt.

1950 nyarának vidéki kiszállásain a kínai és a lengyel mellett a román irodalom ugyancsak a program részét képezte.

8. Összefoglalás és következtetések

A La Fontaine Társaság tevékenységében a francia irodalom és kultúra kitüntetett szerepet játszott 1945 előtt. Ez természetes is, ha arra gondolunk, hogy a társaság nevében La Fontaine neve szerepel vagy arra, hogy a francia egy nagy, centrális irodalom az európai makrorendszerben. Az már kevésbé, hogy a finn is centrális szerepet töltött be, bár a román irodalommal együtt a kis irodalmakhoz

sorolható. Meglátásom szerint egy-egy irodalom súlyát, jelenlétét az eseményeken nem az európai irodalmak között betöltött pozíciója határozta meg, hanem a társaság aktív, döntéshozó tagjainak kapcsolathálója. Ha kimondottan a román irodalom megjelenésének körülményeit és tényezőit vizsgáljuk a társaság programjain, láthatjuk, hogy a személyes ismeretségek mellett a közös érdeklődési körnek és a kapcsolatba kerülő személyek által vallott hasonló ideológiáknak volt köszönhető a megjelenése. Ha arra keressük a választ, hogy a La Fontaine Társaság működésének vizsgálata milyen tanulságokkal járhat, akkor a társaság 1945 előtti és utáni tevékenységének az összevetésében érdemes tovább kutakodnunk. A második világháború után a román irodalomról egyértelműen árnyaltabb és összetettebb kép bontakozik ki, mint korábban. A népköltészei alkotások és Alecsandri költészete után a klasszikusok mellett a kortárs román irodalom és társművészet is bemutatkozott. Azonban azt is látnunk kell, hogy 1945 után az irodalmak helyét a La Fontaine Társaság tevékenységében az új társadalmi berendezkedés politikai ideológiája jelölte ki, mégpedig előíró és ha kell, cenzurázó elvek mentén.

IRODALOM

- Alecsandri, Vasile 1853–1853. *Poezii populare. Balade (Cîntice bătrânești) adunate și îndreptate de Vasile Alecsandri, Volumul I (1852) – Volumul II (1853)*. Iași.
- Alecsandri, Vasile 1853. *Doine și lăcrămioare 1842–1852*. Paris.
- Alecsandri, Vasile 1926. *Pasztellek*. (ford. Bardócz Árpád), Kolozsvár.
- Alecsandri, Vasile 1935. *Emlék*. (ford. Bardócz Árpád), Erdélyi Szépművészeti Céh, Kolozsvár.
- Alecsandri, Vasile 1938. *Könnycseppek*. (ford. Bardócz Árpád), La Fontaine Társaság, Budapest.
- Bokor Imre hagyatéka, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, P 1748
- Brăiloiu, Constantin 1936. „*Ale mortului*” din Gorj. Muzică și poezie 1.
- Even-Zohar, Itamar 1990. *Polysystem Studies*. Poetics Today 1/11.
- Gulyás Klára – G. Merva Mária (szerk.) 1990. *Egy barátság levelekben. Gulyás Pál és Németh László levelezése*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest.
- Gulyás Pál. 1937. *Út a Kalevalához*. Válasz. 4: 195–219.
- Gulyás Pál 1938. *Három román népballada. Műfordítások bevezető tanulmánnyal*. Kelet Népe szeptember: 166–277.
- La Fontaine Irodalmi Társaság a nemzetek szellemi együttműködésének elősegítésére alapszabályai*. Budapest, 1936. Petőfi Irodalmi Múzeum, Kézirattár, Any 6622/E.
- Lefevere, André 1992. *Translation, rewriting, and the manipulation of literary fame*. Routledge, London, New York.
- Varga P. Ildikó 2017. *Vikár Béla levelei. „Finnország egyik leglelkesebb diplomatája itt több mint 50 éven keresztül”*. EME, Kolozsvár.
- Varga P. Ildikó 2018. *Vikár Béla szerepe a magyar- finn kapcsolatokban*. = Egyed Emese et al. (szerk.). *Certamen V*. EME, Kolozsvár. 137–145.
- Varga P. Ildikó 2019. *Cultural policies. The first decade of the La Fontaine Literary Society (1920–1930)*. Hungarian Studies 1/33: 103–114. DOI: 10.1556/044.2019.33.1.7
- Varga P. Ildikó 2020. *Finnish Literature meets Romanian Literature in Hungarian*. The Romanian Journal for Baltic and Nordic Studies. 1: 67–79.
- Vikár Béla levelei Gulyás Pálhoz, Petőfi Irodalmi Múzeum, Kézirattár V 4324/262/1–39.

LITERATURA ROMÂNĂ LA EVENIMENTELE ORGANIZATE
DE SOCIETATEA LITERARĂ „LA FONTAINE”

(Rezumat)

Acest studiu examinează modul în care literatura română apare în activitățile Societății Literare „La Fontaine”. Societatea a funcționat la Budapesta între anii 1920 și 1951. Folosind conceptele lui André Lefevere (sistem literar, rescriere, mecenat, instituții, poetică, ideologie, manipulare), articolul analizează interesele și ideologiile comune care au dus la inserarea literaturii române (din perioada de dinainte și de după 1945) printre evenimentele organizate de societate.

Scopul materialului constă în a indica factorii care facilitează întâlnirea a două literaturi periferice sau mici, sisteme literare (Even-Zohar). Studiul relevă că pe lângă interesele și ideologiile comune ale membrilor importanți ai Societății Literare „La Fontaine”, relațiile personale joacă un rol decisiv în selectarea operelor pentru traducere sau în prezentarea unei anumite literaturi.

Cuvinte-cheie: Societatea Literară „La Fontaine”, Vasile Alecsandri, literatura română, literatura maghiară, traduceri.

THE ROMANIAN LITERATURE AT THE EVENTS
OF THE “LA FONTAINE” LITERARY SOCIETY

(Abstract)

This study examines how Romanian literature appears in the activities of the “La Fontaine” Literary Society. The Society operated in Budapest between 1920 and 1951. Using André Lefevere's concepts (literary system, rewriting, patronage, institutions, poetics, ideology, manipulation) we analyse the poetics and ideologies that led to the appearance of the Romanian literature. We examine separately the appearance of Romanian literature in the period before and after 1945.

Our aim is to show and point out the factors that facilitate the meeting of two peripheral or small literatures, literary systems (Even-Zohar). The study reveals, that in addition to common interests and ideologies of the decision-maker members of the „La Fontaine” Society, personal relationships play a decisive role in the selection of texts for translation or in the presentation of a certain literature at the events organized by the Society.

Keywords: “La Fontaine” Literary Society, Vasile Alecsandri, Romanian literature, Hungarian literature, translations.

Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Magyar Irodalomtudományi Intézet
Kolozsvár/Cluj-Napoca, Horea 31
ildiko.varga@ubbcluj.ro